

Diskuse s Michaelem Konůpkem

Ladislav Hejdánek – Michael Konůpek

◆ diskuse, česky, vznik: nedatováno ◆ poznámka: v Praze

◆ discussion, Czech, origin: nedatováno

Diskuse s Michaelem Konůpkem

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (s1_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: [nesrozumitelné] nedávno vůbec mluvit s desetiletou...

Hejdánek: No výborně, to seš můj člověk.

Jiný hlas: Ale co se týče budoucnosti. Všechno to začalo moc krásně, myslím si, že se to nějak povedlo, že to začalo na letišti. Já jsem si tam sednul u barpultu v terminálu dva. A tam byly bezvadné holky, hned mi tam nastříhaly trikolory a dávaly, připínaly každému trikolory. Jen tak venku. A to je hned story na dlouhou kapitolu, co obyčejní lidi tam říkali. A pak fůra takových, znáte asi tohle nejlíp.

Hejdánek: No to taky, většinou ne, já dělám výjimku.

Jiný hlas: Říkali, že vždycky, když je nějaký průšvih, tak že oni to nejvíc odnesou ty servírky nakonec, že to začne u ředitele. Jak se k tomu říká?

Hejdánek: Zákon padajícího hovna.

Jiný hlas: To jsem neslyšel, ty to znáš? A proč jsi mi to neřekla? Takže tam to začalo a pak další kapitola jsou taxikáři. To je skvělý, co vykládali. Včera jeden teda, to jsem si říkal, aby hned jel do televize a hned to řekl z obrazovky. Říkal: Jedenadvacet let dělám taxikáře a nepřísahám, ať zdechnu, nevezl jsem jediného člověka, který nenadává na poměry.

Hejdánek: No, a to přitom taxikáři byli furt v podezření, že tam může někdo fungovat jediné, když je v kontaktu s policajty, čili lidi byli ještě opatrnější navíc.

Jiný hlas: On říkal: Ne, my to hlídáme, my to neříkáme, ale my to pomocí hlídáme, aby začaly manévrovat, kde oni jsou. A skutečně ti taxikáři a další. [nesrozumitelné] a co my s tím uděláme. Říkal: Přes rádio i video, já vám můžu tady z majku to tam... A pak nahoře dostanem od Američanů ty vzkazy od rádia a teď vypněte to, vypněte to.

Hejdánek: A já jsem tady celou dobu, až mně žena nadávala, co furt otravuju s tím lidem, jsem furt říkal, no to je nemožné, tady jednou přece dojde ke změně, nikdo neví, co dělat, jaký program. Nic. No a teď ještě v *Lidovkách* byl pokus, já jsem teď pověřený do neděle, ještě jsem nezačal na tom dělat, máme se tu sejít a mám připravit text, o kterém se bude diskutovat do prosincového čísla. Má, jsem tady vynadal minule Winspírovi za ten jeho článek, jestli má opozice program a jsem říkal, no tak tam skoro z toho číši euforie, že žádný program nemáme. A ona je taková nálada, jen žádné programy. Podle už léta říká Benda třeba, že všechno musíme nechat, aby to samo, žádný nesmí program do toho, to je furt ta komunistická...

Jiný hlas: Já musím říct, že by to chtělo důsledně používat jiný jazyk, záměrně jiný jazyk, jinou formu. To byl včera poprvé na té tiskové konferenci, kde byl i Dienstbier, k tomu tam mluvili, tak by to chtělo jiný jazyk, důsledně jiný jazyk.

Hejdánek: No, a co takhle, sedíme a necháme tenhle jazyk propadnout?

Jiný hlas: Ne, já myslím...

Hejdánek: Já vím, já vím, ale prostě některé ty výrazy, takové ty výrazivo bolševické se do toho... Oni nakradli spoustu věcí, a proč jim to máme nechávat? Někdy jo, ty kravské, ale třeba to slova program. Nebo Vašek Havel tam navrhoval, přestaňme vůbec mluvit o socialismu. No, já to považuju za svinstvo. Proč to máme nechat být? Vyložit to novým způsobem, že? Ale jsou určitá slova, která...

Jiný hlas: Já jsem přijel a hned mi volali bratři příbuzní z Chomutova, kteří tam ohromně rozjeli manifestaci. To jsou dobráci, elektrikář a ten jeden je takový okresní kontrolor rozvodových sítí. Dělal jízdu autem a ty věci, pozitivně říkal, že mají manifestaci a letáky. A on říkal, že to, co těm lidem říká, že tam hodně z těch sympatií se pokazilo několika věcmi, hlavně tou formou. Že lidi na venkově jsou zvyklí, že i když jdou na blbou schůzi nebo do kina, tak že se slušně obléknou a učesají. A rozhodně byla strašná chyba, že tam někdo zpíval o prdeli.

Hejdánek: No, ten dědek tam.

Jiný hlas: To byla jedna věc a pak taky říkal, že lidi začali říkat, no vždyť oni jsou trochu blázni všichni, co

tam ten malíř říká, abychom se pomodlili, to je přece soukromá záležitost a nemůže chtít od milionu lidí naráz.

Hejdánek: No, jistě. To bylo nepřipravené naprosto.

Jiný hlas: Pak říkali, a už tam nedávejte Císaře, on je dobrý, ale už mu není rozumět, on je starý. A včera tam vznikla filaterie, vznikla fakt trapná záležitost s Hájkem, že ho tam dali k dispozici novinářům. A v důsledku vznikla diskuze o tom, jestli je komunismus možný vůbec. To bylo hrozné. Vaculík tam seděl a ten prostě vstal a nabalil ho a další lidi.

Hejdánek: Tak oni sehnali Vaculíka, on se skrývá totiž, on nechce... No to jo, ale na takovéhle věci on nechodí. No tak přece jenom...

Jiný hlas: [nesrozumitelné] Já jsem včera poslouchal rozhovor se Svobodou v televizi. To kdyby člověk úplně přesně neposlouchal, co říká, nebo byl aspoň trochu flegmatický jako jakýkoliv jiný člověk, tak by to snad přešel. Ale ten slovník, ten způsob vyjadřování byl naprosto stejný, jako slyšíme pořád. Ty samé obraty, všechno jenom naruby. A to je básník, takže člověk si říká, proboha, kde jsme. Takže lidi na venkově s tím mají různé potíže, ti tápající lidi, ti starší. Tady ukazovali ne jeden, víc lidí, ale ten jeden byl takový formulovaný a zorganizovaný od bývalého milicionáře. To bylo přesně, kterým směrem k budově s průvodci, s kterými transparenty, kdy kam a kdy domů. Všecko tam už bylo už předem. Samozřejmě je jedna věc euforie z toho, že je tam svoboda, ale to neznamená, že člověk si může říkat a dělat cokoli, ty formy jsou strašně důležité, to je jakýsi patos. Bylo zajímavé, co ten taxikář říkal, že mezi lidmi je takové vlastenectví.

Jiný hlas: Jo, a že se to musí přeci, a že to ten Havel vlastně nic takového neřekne, že lidi o něm říkají: „No on je takovej jako štramák a takovej *playboy*,“ jo. Vypadá na takovýho nějakýho *playboye*. Ale lidi prostě, on ten taxikář mluvil o té sokolské, a jak to bylo bezvadný, že to bylo naše vlastní národní. Já jsem na to koukal jako blázen. Ale on říkal: „A lidi to říkají, jak vozím lidi, tak oni to říkají, že přeci je potřeba to naše národní trošku ted'ka, protože ty komunisti, ty to všechno zkazili, tohle, co tady byly, ty takový ty národní.“ A ono na tom asi něco je. Člověk to tady možná skrze nevidí, nebo necítí tak, ale kdo ví. No jo, tam je ten problém, že oni jsou orientovaní na mladý lidi a tyhle věci už neberou, ve většině případů. To třeba takovej Vašek Havel je ustavičně obklopenej mladejma lidma. A on se taky trochu podbízí těm mladejm lidem. Že když on tohle dělá, tak on vyhovuje především těm lidem, s kterejma se on stýká. A ty starý to nesnášej. Oni ovšem nesnášej ty mladý taky.

Ne, ale tak rozhodně všichni to říkali, vlastně všichni to říkali, co se k tomu vyjadřovali, no padesát procent toho se pokazilo těma posledníma nahrávkama. Režie ovšem byla nejlepší, tam lidi říkali... a to jsem dokonce slyšel už na té ambasádě v Oslu, kde jsem potkal holku, která se tenkrát vystěhovala ze Žďáru, teď jsme se poprvé po dvanácti letech potkali na té ambasádě, a ona říkala, že jela sem někam na Moravu, na nějaký menší město, a říkala: „No co ta moje mamka, já jsem s ní volala dneska ráno, já nevím, co se s těma lidma stalo. Ona mi říkala, no dyť ten Urbánek mluví líp než ten Havel, dyť on mluví líp.“

Tak co je potřeba ted'ka udělat dál? Co dál? Co teď? Co bude ten největší problém v Československu?

Hejdánek: Největší problém bude nepochybně ted'ka tu zemi restrukturovat, tu společnost, aby začala demokraticky fungovat. A o tom se moc neví, málokdo si něco ještě pamatuje. Takže tady zbyly jenom taková ty hesla. Ale to je velký rozdíl, znát taková ty základní hesla, základní principy, a uvádět je v život. Že to bude úplně...

Otázka bude toho přechodu do společnosti, kde si lidi zvykli na to, že jejich veškerá účast na politickém životě spočívá v nadávání, tak to převést na takovou skutečnou účast. Ne že přestanou nadávat, to jest přestanou být kritičtí. Musejí být kritičtí naopak víc, než když nadávali, ale ta kritika musí mít jinou formu. A to bude zvláště u nás velice těžký, poněvadž na tohle Češi nikdy nebyli zvyklí. U nás je takový nepřejný vztah k státu už z Rakouska. To se nezlomilo ani v té době mezi válkami. A samozřejmě teď se to stále posilovalo, takže to bude nepochybně problém. Ale já si myslím, že stejně ty střední generace prakticky jsou likvidovány, že vesměs jsou to všechno zkažení psi, takříkajíc. Takže všechno bude záležet na těch

mladých, řekněme tak do třiceti, pro které jednak ten šedesátý osmý nebyl šokem v tom smyslu, že to prostě nemají zabudované do té historické báze reakcí svých. Zatímco ty starší, jednak teda ten šok, a jednak potom to, že pokud byli v nějakých pozicích, kde ať už v oficiálních, kde se museli nějakým způsobem adaptovat, anebo v těch vyřazených, kde zase adaptovali na tu situaci *ghetta*, tak všichni se nějakým způsobem zkomolili.

Jiný hlas: Jsou tady teda lidi nebo jsou potřeba nějaké vůdčí osobnosti, nebo jsou tady lidi k dispozici, aby to, jak se říká, vyhráli?

Hejdánek: No tak, pokud lze soudit podle poslední doby, tak tady nemáme ani politiky, ani státníky, natož státníky. A nemáme tu lidi, kteří se připravovali. Já vždycky znovu zdůrazňuji ten neuvěřitelný fakt, že tady v tom devětasádkmadesátém sedmdesátém vyloučili půl milionu komunistů, až na nějaké procento omylů to vesměs byli reformní komunisté, a dalo by se říct, že mezi nimi byli ti nejlepší. A oni nebyli schopni za dvacet let nejen nějak klást odpor na začátku, ale za těch dvacet let nebyli schopni se zformovat v nějakou politickou sílu. A dneska kromě té *Obrody* neexistují.

Jiný hlas: Postava studentská v roce 1848, v kloboucích samozřejmě, s puškou. Já ho neviděl asi deset let, ty přijdeš do Prahy a už ho potkáš.

Hejdánek: Já ho viděl...

Jiný hlas: Mluvili jste spolu?

Jiný hlas: Jo, promluvili jsme spolu pár slov. On bere telefony už?

Jiný hlas: Já nevím, on říkal, že tak možná, že se mu to podaří, zavolal by mi... Možná se všechno změnilo teď revolučně, ale on nebral telefony, no tak jak to vracoval dál, že jo? na zvonění neotevřel. Já jsem se k němu vždycky prodral, jenom teda vždycky, byl jsem u něj asi dvakrát nebo třikrát, když jsem s ním potřeboval mluvit, tak nejdřív je tam potřeba zajet, dát do schránky lístek, že tehdy a tehdy zavolám, a on pak buď ten telefon vezme, nebo nevezme. Jo, a když vezme, tak se pak domluvíme. No a pak tam člověk přijde a buď on otevře, nebo neotevře ještě, že jo.

Jiný hlas: Právě, právě on byl výborný v té stručnosti v té určité chvíli, že jo, o tom se chystá, chystá se sice setkání s lidmi v tom *Alephu*, to je takový klub pro lidi s určitými potížemi, jak duševními, tak jinými. No a on tam říkal v zásadě jenom dvě věci. Jedna je, z celého *Kapitálu* od Marxe strana 58 stojí za přečtení a od ostatního dejte ruce pryč. Potom říkal, jak Hegel, jak toho Hegela dovedl k tomu, že to je prostě nesrozumitelné a vlastně nic neříká, takové ty [nesrozumitelné] otázky takové. A najednou říká: „Tak teď si zahraju na moderní *idealismus*,“ nebo co to? „Teď si zahraju já na toho Hegelova, co jako, jakej vlastně ten, co je největší takovej typickéj *idealismus* úplně čistě? Po tom Platonovi, ten byl Platon, ale co je ve filosofii opravdu úplně ryzí *idealismus*?“ A pak říkal: „No to je ten dialektický *materialismus*, Marxův a Engelsův, no to je ten nejčistší...“

Hejdánek: Jo, jo.

Jiný hlas: Dialektický a historický *materialismus*, to je nejryzejší, úplně v chemicky čisté podobě teda úplně idealistická koncepce. On to takhle všechno svedl do kupy, hrozně vtipné to bylo, hrozně věcné a v té stručnosti hrozně úderné.

Hejdánek: No jistě, no tak třeba jen na těch spisovatelských, na tom sjezdu, jak tam citoval toho Husa, rozum a svědomí. Bylo to naprosto kratičké a bylo v tom víc než v celém ostatním sjezdu.

Jiný hlas: To jsem nedávno, právě teďka před čtrnácti dny, citoval v *PEN klubu*.

Hejdánek: No ještě, to bylo geniální. To on opravdu dovede sebrat do několika... i třeba ten jeho příspěvek do Mexika, to bylo taky neobyčejně krátké a bylo tam spousta věcí podstatných. No samozřejmě, podívejte, to stejně byla sázka do loterie, jestli si řekl, že pro takovýho pobožníka si udělal, že prostě nic neřekne, nic nenapíše, dokud se to nezhroutí. Byla to sázka do loterie, taky mu to nemuselo vyjít. A přece jen...

Jiný hlas: Teď už zase budeme znáti, i lidi to mají napsané všechno, on to vytáhl a teď se to sype.

Hejdánek: To se taky, to se neví, co má. To jenom Vaculík kalí vodu a furt říká: „Já nevím, jestli něco píše...“ Oni spoustu věcí, já nevím, jestli spolu mluví, to snad není možné, tak dlouho mají ty zahrady

někde vedle sebe.

Jiný hlas: Mluví spolu, on mluvil, to ovšem nebylo kvůli tomuhle, nýbrž to bylo kvůli *Českému románu*.

Hejdánek: *Básníci*, tak, to k tomu došlo, že prostě Kosík prý tam prostě odhaluje všechno, to je spolupráce s policií a strašně se urazili nějaký prý.

Jiný hlas: Jenže ono je hrozně těžké psát literaturu a nic neodhalit. To je strašný problém.

Hejdánek: Kromě toho čas dal Vaculíkovi za pravdu, že to fungovalo úplně jinak. Že vlastně když on to odhalil, tak pak už nebylo co odhalovat. To je strašně důležité, protože ten starý trik, že se odhalují různé věci, tohle udělal Tomin s filosofickým seminářem tím, že my všichni jsme dělali takové opatrné malé kroužky, měnili jsme místa a čas a psali jsme si to, aby se to neřeklo a tohle všechno. A on to vyhlásil každý týden, to bylo na nástěnce. Jeho odhalovat nebylo možné, tam bylo možné jenom nasadit ty policajty a tím tomu dát takovou reklamu.

Jiný hlas: Co si myslíte o Tominových různých skopičinách?

Hejdánek: No tak já všechny neznám, jistě jich nadělal mnohem víc, než mám vůbec v představivosti.

Jiný hlas: A největší byla ta, co skutečně oběhla celý svět, s tou filosofií v té hospodě.

Hejdánek: V té hospodě, jo, to byla krása, to byla spousta překrásných vtípů, ti opilci, *pseudo-muži*, neustále v domě v filosofickém semináři. No tak o tom by se musel vyjádřit někdo, kdo tam byl, jak to fakticky probíhalo. Jistě pro všelijaké karikaturisty to musela být obrovská žeň, ovšem to Kierkegaard byl taky takovouhle žní, jak známo, tak časopisy nedělaly nic jiného, než si dělaly srandu z Kierkegaarda. A dneska už kde jsou ty jejich vtipy.

Jiný hlas: Takže Tomin teda ještě nedorazil?

Hejdánek: To je neuvěřitelné. Jeho brácha říká, že dva roky už sem chce jít a furt já nevím co a on mu furt říká: „Ne, ještě počkej, ještě počkej.“ Teď mu nezabránil, kde je?

Jiný hlas: Za chvíli tady bude.

Hejdánek: No, to je tedy... ještě tady onen byl, ten brácha, on funguje v *Obrodě* a je tam takovou hlavou těch demokratických, těch hodně demokratických *Obrod*, takřka sociálních demokratů, tam už mají to a tak o tom byla řeč. A ještě říkal furt: „No, nevím, nevím.“ Protože ono to bylo kolik týdnů snad před tím, než vypukli tihle blázinci. Že on byl ten majitel té hospody, ten tady byl, on rozvinul ten onen. No jo, to je právě, že u nás se to vědělo, ale pár lidí zasvěcených. Tady noviny nefungují, takže prostě většina lidí vůbec nezná Tomina, to je jasné. Jak je to možné, to člověk nepochopí.

Jiný hlas: To je právě to fantastické s tou skandinávskou demokracií, že skutečně dopisy čtenářů se ocitnou v rámečku na první stránce novin vedle toho, co řekl ministerský předseda nebo vládní mluvčí. Prostě když ti novináři dostanou nějaký dobrý dopis, který se strefí na to, co je zrovna na hlavičce, tak se to ocitne, přestože je to úplně neznámý člověk. Takže to je jako v Norsku vysloveně lidový sport psát do novin. Někomu se udělá myšlenka, tak to napíše, a když je to dobré, tak mu to tam vytisknou. A to strašně moc vytvořilo takové to vědomí toho, že člověk má ty možnosti k tomu promluvit. Lidi pořád říkají: „Musíte se ptát deputace,“ a tak dále. Ale vidíme, jak to dopadne. A jak to dopadne, tak jak si to uděláte.

Hejdánek: No jistě, a navíc zejména teď, teď už nikdo nám sem s tankama nepřijede. Teď jestli se to probublá, tak je to definitivně naše drahá záležitost. To už se nebudeme moci vymlouvat vůbec na nic.

Jiný hlas: To je výborná myšlenka, protože já teď, jak jsem si říkal, že se to tady udělá normálně, že se na to budu moct vykašlat, tak jestli se to probublá, tak se taky nevykašlu. Už má program v kapse hotový předem. Čeká na [nesrozumitelné] svůj.

Jiný hlas: A jak je to teda s těma vznikajícíma politickejma stranama? Já o tom nemám přehled. Víte teda, co už vzniklo a jak je to má, jestli něco z toho má teda právo, jak se tomu říká, uvaří někdo z toho, aby se to ujalo?

Hejdánek: No tak určitě se něco ujme, protože tady nic není. Ale protože ty strany nebyly připravovány léta, tak po mém soudu má největší šanci ta strana socialistická existující a snad teď ta obrozující se strana lidová, protože tam jsou lidi přece jen s jistýma, byť velice limitovanejma, ale přece jen jistýma

politickéjma zkušenostma a má to jistou tradici, mají určitý aparát, mají náskok. A to druhý je prostě něco hrozného. My tady máme třeba teď já nevím pět nebo šest skupin zhruba sociálnědemokratických, který o sobě nevědí, který se nebyly schopny sejít, o kterých se neví, kolik mají za sebou lidí, prostě se deklarovaly. Je to absurdní záležitost a co dál bude, nevíme.

Jiný hlas: Který to- jak se jmenujou? Mohly byste...

Hejdánek: No tak jednak v té *Obrodě* se tak strukturovali na té straně hodně demokratické lidi, v tom je nějakých já nevím dvacet asi lidí, který měli tu tendenci se distancovat od těch reformních komunistů, který pořád zůstávají komunisty. Za druhý to bylo v rámci *HOSu*, toho *Hnutí za občanskou svobodu*, tak tam se připravovalo, žvanilo dlouho, že by se tam mohla strukturovat tahle skupina, protože zároveň a dokonce předběhla ta skupina takzvaných křesťanských demokratů, která je na tom všem stejně. Benda a další taky se deklarovali, jestli něco takového existuje, já myslím, že to- ale tak jako protiváha teda vznikla tahle skupina. Ta má jisté historické malinký kořínky v tom kdysi v té deklaraci těch nezávislých socialistů, no tak to je navazování: Batěk, v Brně Jiří Müller a další lidi. No potom než se schopili vůbec k tomu se nějak prohlásit, tak teď přišli dva ve společnosti naprosto neznámí lidé a v televizi ohlásili teda, že zakládají sociální demokracii.

Jiný hlas: Aha, který to- jak se jmenujou?

Hejdánek: To bych se musel kouknout, já to mám někde napsaný. Já to někde mám napsaný. Prostě já jsem o nich nikdy neslyšel. Možná, že to jsou nějakí staří ty. No teď v rámci oficiální komunistické strany...

Jiný hlas: Jen se zeptám, s tou sociální demokracií něco se říkalo v roce 68, že autoklub *Svazarm* mohl být jako skrytá, že měla být převzatá sociálnědemokratická struktura organizační, jakože to byl přípravný výbor.

Hejdánek: To já nevím nic, tohle nevím, ale fakt je, že tady oni žádali, už byli teda vlastně deklarovaný, žádali o registraci a reformní komunisté tomu bránili a považovali dokonce, jako se z toho dělala strašlivá věda, že to je jeden z důvodů, proč sem vtrhly ty armády. A v těch posledních dnech požádali, aby žádost o- naše úřady tehdejší, ti reformní komunisté požádali ty sociální demokraty, aby rezignovali na to, takže oni stáhli svou žádost dokonce v zájmu členů nebezpečí. Ale to není přesně ono, protože tehdy to byli lidé s Janýrem, Svitákem a tak dále. Kdežto tohle teď jsou lidé hlavně teda Baťkova typu, který nikdy v tý sociální demokracii nebyli, ale jsou tak jako orientovaný tím směrem. Spíš nezávislí socialisté, sice mají kontakty s těma sociálníma demokratama z *Internacionály*, zejména Batěk furt s tím pracuje, taky proto dostal nejdřív těch osm let za nic, ale jaksí jsou to lidé, kteří tam nebyli uvnitř.

No a potom jsou ti takzvaní demokratičtí komunisté uvnitř oficiální strany, který se deklarovali jako *Demokratické fórum*. No a ještě určitě jsem na něco zapomněl. Nikdo z nich nemá program, oni se deklarovali, nikdo neví, jaké je mezi tím rozdíl a zatím se spolu nesešli a nedomluví se. Prostě každý Čech chce být předsedou, takže každý zakládá... to je takovej vtip, kterej zazněl z televize, kdosi nějaký hlasatel říkal, že se teď po Praze koluje vtip, že kdekoliv se sejdou dva lidé, takže zakládají stranu, a že on by doporučil, aby místo toho lidé začali zakládat stranu už když jsou každý sám a aby ji zakládali uvnitř. Což byl dobrej fór, ale skutečně to tak vypadá.

Jiný hlas: Tak jako příklad v Norsku, v tom ideálním státě, tam každý, kdo si sežene, já teď nevím jestli tři tisíce podpisů, tak si může založit politickou stranu. Ovšem to je tam potom otázka, kolik dostane ve volbách hlasů a nakolik se dokáže pokrýt teda celé Norsko, všechny kraje a okresy, ať už jde o komunální volby nebo o parlamentní. Čili tam je to přirozený výběr. Kromě toho je čtyřprocentní hranice taky, aby strana dostala... musí dostat minimum nějaké nebo pak propadá kauce. Tak se to dělá, nevím jestli v Norsku taky, že prostě když někdo chce kandidovat, tak musí složit kauci, aby to bylo riziko. Čili v podstatě toto to není, tohle to není. Jenom je tam ten požadavek těch tří tisíc osob jménem a adresou, kdy se ta strana stane oficiální stranou. Čili to je jako přirozený vývoj. Čili v tom by nic špatného ještě v principu v zásadě nebylo, když se sejdou dva a založí stranu.

Hejdánek: Jistě, ovšem svědčí to o politickém chaosu. To je jistý.

Jiný hlas: Dobře, tak to jsou ty sociálnědemokratické zhruba a co ještě dál?

Hejdánek: No dál je to problém. Vyhlásili se, ale ne jako samostatně, ti křesťanští demokraté v rámci HOSu. Pak teď hodně pracují, takzvaná *Strana zelených* se zakládá, ty mají *backing*, protože ty pracují, ty ekologové, už delší dobu a politizují se poměrně rychle po vzoru západních zelených.

Jiný hlas: To Horáček včera o tom mluvil taky.

Hejdánek: Aha, jo.

Jiný hlas: v sympoziu o organizačním modelu, který se teď rozloží, a tam je přesně takový organizační model, a já doufám, že k tomu skutečně dojde. To totiž podle mého soudu bude největší problém v Československu, se s těmi zkušenostmi nějak vyrovnat.

Hejdánek: No ještě, no.

Jiný hlas: A my jsme o tom mluvili, to bylo v letadle, když jsme letěli do Budapešti.

Hejdánek: Jo, to jsme říkali do telefonu, jak ten příkrov, jak tady byl nad tím večerním sluncem. Jo, jo. No.

Jiný hlas: Pokud ti zelení nebudou hlubší, tak si myslím, že by to bylo velmi takové...

Hejdánek: No nepochybně. Já myslím, že podmínky pro to jsou objektivní, podmínky jsou subjektivní, oni už mají svou tradici, už se organizovali, vydávají *Bulletin ekologické*, který je na poměrně slušné úrovni.

Mají zkušenosti a myslím, že z toho by mohla být... problém je ten, no ale to je problém zřejmě celoevropský, že ty zelení začínají vždycky vlastně určitým stanoviskem nebo přístupem k velice limitované problematice. A teď je otázka, jestli to je něco víc než nátlaková skupina. Jestli to je skutečně strana. Strana koneckonců by měla převzít odpovědnost ve svém programu a pak ve své činnosti, převzít odpovědnost za společnost vcelku. Jakmile je to jenom takováhle úzce vymezená zájmová organizace, tak i když je to v zájmu celku, tak je problém, jestli to budeme uznávat za politickou stranu, nebo ne. V naší situaci to samozřejmě musíme uznat, poněvadž nejsme strukturovaní, ale na Západě to problém je, tam jsou strany, které říkají: No, to není přece žádná politická strana. Pravda je zase námitka, kdo pověřil ty ostatní strany, aby vystupovaly za celou společnost? Že to je vlastně uzurpace a tak.

Jiný hlas: Ano, ten problém, kterým se ti zelení zabývají, ten je na straně... já myslím, že ve východní Evropě to je otázka života a smrti.

Hejdánek: Ano, ano. A v jistém smyslu by vlastně v každé straně měli být zelení.

Jiný hlas: Tím jsem chtěl říct, že třeba v Maďarsku se sice taky založila *Strana zelených*, ale vůbec se nezachytla, protože všechny strany svým způsobem musejí v tom programu mít tohle, jakým způsobem se starají o přírodu nebo o okolí, v čemž jsou tam všichni zelení. Všechny strany mají něco zeleného ve svých symbolech a programech. Ale je dost možné, že také s ohledem na to, že to je téma, které tady v Československu bylo schopné vyburcovat lidi.

Hejdánek: Ještě. Ještě. Přece všichni vědí, co ty děti, všichni chrchlají tady hned dopoledne v Praze. Opravdu ty malé děti už v mateřské škole a ve školce, polovička třídy je nemocná. Jeden to chytne a všichni to chytanou od něj, poněvadž imunita není žádná, je děsně oslabená právě tím sajrajtem, proti kterému se v tom těle furt bojuje. No, to je jistě tak.

Ale potom je tady ještě další věc podle mého soudu. Kdyby bylo možné udělat takový posun v té *Straně zelených* od té zelenosti. Oni ekologií rozumějí vlastně jenom přírodní podmínky. Ale společnost má určité nepřehlédnutelné podmínky také mimo přírodu. A ty byly zejména v našem případě likvidovány takovým způsobem, že kam se hrabe poškození přírody na to. Čili kdyby si uvědomili, že ta ekologie, že vlastně ten dům, *oikos*, tam není jenom příroda a že především je to, co si ti lidé postavili a co musejí udržovat, a že tam musejí také dýchat. Nejenom vzduch, nýbrž také tu kulturu. Kdyby si tohle uvědomili a posunuli to... a ti ekologové by se také starali o kulturní ekologii, ne jenom tu přírodní, tak by v tu ránu byla partaj hotová. Základ pro formování programu by byl naprosto jasný. A to nikde na světě se zatím neprovedlo. U nás je to taková výzva, *challenge*, právě proto, že jsme v takovém šíleném klu. A že jsme schopni si to uvědomit, právě proto, že ta minulost byla trochu lepší a vidíme, že to šlo dolů, kdežto ti ostatní, kde se to nahoru nikdy moc nedostalo, tak myslí na něco jiného.

Jiný hlas: Co si myslíte o plné rehabilitaci mluvčích a dalších? Jak se to má vyřešit? Ptám se, protože jsem náhodou včera byl na filosofické fakultě s Tomášem Halíkem a mluvili jsme tam o tom. Vstoupili jsme do

velkého duchovna v té Velké aule, jak tam měli deset hodin schůzi, kde se Tomáš Halík sešel s těmi učiteli. Všude byly Patočkovy obrazy. V té Velké aule to bylo na jedné straně skutečně dojemné, ale chci říct, že mně z toho bylo zároveň i na blití. Je hezké, že jim někdo řekne nebo že někdo z těch studentů či učitelů věděl, že jsou tam nějaké zkušenosti. Byly to ty Patočkovy fotky z toho velkého samizdatu, který jsem kdysi dával dohromady. Ty fotky jsem sehnal a nechal jsem udělat velký formát, tak ty tam byly všude vylepené. Studenti pořád chtějí přejmenovat univerzitu – jako je *Masarykova univerzita* v Brně, tak aby byla Patočková v Praze. Právě musím říct, že odpor se kladl hlavně na to, aby si ta univerzita to jméno zasloužila.

Tenkrát navíc jsem se tam seznámil poprvé náhodou, v té velké posluchárně seděla Emerová, angličtinářka, která učila moji ženu kdysi tři roky a pamatovala si ji. Já jsem ji neznal, ale byla tam ještě jedna holka, která s námi dělala angličtinu, tak mě s ní seznámila a s mým tátou se znala. Bavil jsem se s ní přesně o tom, co teď mají udělat. Že ti, co se si můžou vzájemně dívat do očí, jak říkala, se s tou dohodou musejí dát na papír a těm největším gaunerům, kteří tam tehdy byli ochotni převzít ten proces v letech 69, 70, jim to mezi čtyřma očima ukázat a požádat je, aby se v tichosti stáhli do pozadí. Protože oni už všichni otáčejí. Ta osoba, která v podstatě mé ženě nedoporučila nebo zamítla žádost o pokračování ve studiu, poté co se nám narodily děti, tam byla tehdy předsedkyně, tak ta jezdí po nástupišťích a teď po té revoluci se tam pohybovala v tom drahém voze, tam před čtrnácti dny oslavovali ten 17. listopad, takže ti lidé tomu nechtějí věřit, že to je možné. A ti lidé se teď snaží otáčet, tihle lidé. Hejdánek: No, to je dobře české. To je jasné, to známe, to už tady bylo mockrát.

Jiný hlas: Jo, jo, ale co si myslíte o tom, že Češi tak strašně civilizovaně, tak strašně *gentlemanským* způsobem dělají ten převrat teď? Ale někde musí být nějaká hranice. Kde je ta hranice? Co si o tom myslíte? Jak tohle, jak odstranit křivdu a jak potrestat nebo odhalit nebo napříštit znemožnit to spáchané násilí? A neudělat další, neudělat to...

--- (s2_cleaned.flac) ---

Hejdánek: Před x lety, to bylo ještě před Chartou, jsem přerušil veškerý styky s teologickou bohosloveckou fakultou. Najednou se objevili u nás v krátké době zase za sebou dva profesori. Jeden dostal za úkol od holandských přátel a druhý, ještě se to dozvíte, toto budeme dělat taky. Teď přišli a chtěli navazovat. Přičemž předtím se všichni namočili, celá fakulta, do takových nehorázných věcí kolem mého podpisu a tak. Takže právě proto jsem přerušil veškeré styky. Co jsem mohl dělat, když tam byli. Jeden navíc byl takový náš starý známý přítel, dobrý přítel, starý vlastně z Heidelbergu.

A je to takový žoviálně přátelský a velmi sympatický člověk, takže je to těžké mu nadávat. Takže jsem sebral poslední síly a nadával jsem mu. Tomu druhému taky. Tomu druhému jsem řekl: podívej se, co vy tam děláte, až dojde ke změně, jestli za našeho života dojde, co s váma budeme dělat? A on odpověděl: no tak pak budu doufat v křesťanské, budu doufat, že všichni budete vědět, co je to odpuštění.

Pro mě tím za sebe řekl poslední slovo. To je takzvaný duch rychlé *denacifikace*. Už předem počítat s tímhle, no to je něco hrozného. A to je teolog, profesor, který by měl být konfesor a ještě navíc teolog, křesťan, a to prostě nejde přežít.

Teď studenti mě tam pozvali. Já tam mluvil a oni všichni profesori u toho. A teď ten zrovna, co mluvil, když přestal, tak přišel ke mně a řekl: už včera jsme mluvili o tom, že s tou habilitací musíme něco udělat. Oni mě tenkrát se pokusili v sedmdesátém roce, nebo byl to sedmdesátý, bylo jasné, že všechno jde dolů, takže bych mohl jít na fakultu.

Teď co, i kdyby se to teď stalo? Oni to dají do pohybu a já bych mohl jít tam, s těma lidma každodenně se potkávat? Mně se už teď zvedá žaludek. Ale zas na druhou stranu, přece já tam nepříjdu, abych je vyhazoval. Oni by měli odejít sami. Čili to zas bude potřeba nějaká parta lidí vyhazovací, která bude dělat pořádek, a to je prostě hrozný, já nevím, co se s tím dá dělat.

A teď samozřejmě všichni otočili. To je opravdu nad síly jednoho člověka, já si to nedovedu představit. Já jsem zatím nic neslibil, tvářím se, ať si dělají, co chtějí, a mám tisíc chutí udělat to, co jsem tu včera vyprávěl, co by s těmi filosofi tady... mně se stále víc vynořuje ten Jaspersův příklad, jak mu tam v té

denacifikační komisi... tam se mu zvedal ten žaludek do té míry, že pak vylákal od tří univerzit písemnou nabídku, aby tam šel dělat, a když všechny ty tři a to skutečně on trval na tom a dostal to písemně, pak odešel do Švýcarska. To si dovedu představit. Naopak si dovedu představit ty vnitřní pocity Jaspersovy, když tam u té *denacifikační* komise tam všichni obraceli na pětníku a říkali, že to jen zdánlivě a že vlastně jsou hlubocí *antinacisti* a tak dále.

Jiný hlas: To není poprvé, co slyším od starých disidentů, že se toho bojí, až se to otočí, pak to začne být nepříjemné. O tom se pak začne mluvit.

Hejdánek: Přesně tak, to já říkám odedávna, že ve chvíli, kdy se sem začnou vracet Škutínové a Pachmani a tak dál, tak balím kufry a emigruju.

Jiný hlas: Rada svobodného Československa už vyjádřila veškerou podporu studentům a všemu lidu a jsou ochotni okamžitě přijet. Já jsem kdysi v začátcích Charty už dostal dopis, na který jsem prostě neodpověděl. Pak jsem ho dostal ještě v kopii, já ho dostal přímo v kopii a pak ještě jsem dostal kopii, která přišla přes Hájka a pak přes koho ještě, aby... protože jsem neodpovídal, tak to posílali ještě přes mé přátele, aby mi to dali a já neodpověděl. Já bych ho musel roztrhat, já bych ho potřeboval mít u sebe, co tam psali, to nejde, to zamítnout takto.

A to nejsou ty nejhorší případy, Rada svobodného Československa... Takže problémy budou jak s emigranty, tak s těma domácima, každej z nich svítá, až přijde ten okamžik, to není možný, žvást neuvěřitelný, nesnesitelný tohleto. On nemá vůbec sebekontrolu, on říká kraviny, že to provokuje, on si dovolí říct, že Havel byl sice ve vězení, ale on že si ten kriminál odseděl na univerzitě tam. Co s takovýma lidma dělat? On tam je v penzi, tak nemá co dělat, tak určitě tady v několika dnech bude vyvádět.

Ale zase na druhou stranu, my jsme byli zpočátku skeptičtí k Janouchovi například, ale já si myslím, že třeba ten vystartoval veškerý vědecký výzkum, aby ty konektory připojil někam k tomu západu, aby se to mohlo rozjet.

Hejdánek: Já vím, že je rozdíl, to já neříkám o všech, jenže přijedou nejdřív tihle a hlavně budou dělat to... Janouch už snad je tady?

Jiný hlas: Janouch přijel včera. A zároveň s kufrem a nějakých 150 kilo počítačů a všechno ostatní. To je skutečně energie, která je u československé emigrace ojedinělá.

Ovšem nedělá to generálně, velice rozlišuje, kádruje si lidi a některý pomine a nedělá to nejlíp vždycky, není to na základě informací. My jsme ve výboru té norské nadace, kterou my jsme jako pobočka tady Janouchovy nadace, oni nás s ním dali dohromady, aby jen my jsme rozdělili ty peníze a posílali to přes ně. Janouch teda tam je jedinej Čech v tom výboru té hlavní nadace, ty ostatní lidi jsou Norové a Janoucha už ho začali do toho vynechávat, že ho v mnoha věcech už mockrát přehlasovali. Což se mu samozřejmě nelíbilo, sice to měl pod palcem, ale ten Nor, co tam je, ten mě prosil, abych zjistil, jestli fungování nadace bylo ke spokojenosti Charty 77 nebo lidí, nebo jestli jsou nějaký k tomu připomínky, že jo. Jestli máte, máte dojem, že Charta, že ta nadace preferovala určitý lidi, že to nebylo vyvážené, anebo že prostě záměrně pominula se něco.

Hejdánek: To je otázka, jestli záměrně, no. Ale nepochybně, nepochybně tady byly preferovány některý skupiny. To já nevím, jestli je to přímo teda jenom otázka Janouchova, to je asi obecnější záležitost, že pravda je, že třeba pro... to je... já začnu možná odjinud úplně.

Lidi se hodnotěj podle politického zaměření a podle takovejch těch spektakulárních hledisek, jo. Jak dalece jsou často zavřený a jestli jsou vůbec zavřený a jestli jsou často slyšet ve *Svobodce* nebo píšou v těch emigrantských časopisech a tak dále. A jako nepřihlíží se příliš k tomu, co skutečně dělají. Nebo když se k tomu přiblíží, tak jenom takovým způsobem, že se pořádně neví, že se dá právě na ten jenom na ten vnější, když je hodně humbuk kolem, tak to je. Tohle je všeobecně a já myslím, že to tam proniká taky a že teda konkrétně teda v případě Janouchově, že jeho vazba na Havla je taková příliš selektivní.

Že teda samozřejmě Havel je tady rozhodující postava, jenomže taky Havel má svý sympatie, antipatie a podle toho se to zase dělá, jo. Takže tady jsou lidi, který, pokud, pokud je jim protimysl se dožadovat, tak nedostanou nic. Když to je jako takovej...

Jo, třeba to byla dost nešťastná myšlenka, aby každé napsal, že dosud dostával občas nějaký ten a že aby napsali, jestli to ještě potřebují dál nebo nedál. Tak samozřejmě, přece jasný, že taková věc se musí zhodnotit tak, že kdo řekne, že nepotřebuje, tak ten to má dostávat. A naopak, který... a tak dál, jo. Nebo přinejmenším to posoudit ještě podle nějakých jiných hledisek a tak dál.

No, čili já chápu, že z dálky je obtížný to dělat, ale je třeba přinejmenším si tu otázku položit tam a jako mít takový jako... No a zvýhodněný byly třeba lidi, který jezdili ven a který si to jako domluvili. A byly lidi, který nemohli jezdit ven a ty si to nedomluvili. Takže já nevím jistě, je ti jasný, že nemluví o sobě, já dostal Palachovu cenu, takže to u mě nepadá v úvahu. Ale je tady prostě řada takových skutečně pracujících lidí. Dlouho to platilo třeba pro ty lidi kolem Chvátika, co dělali toho Patočku.

Ty to strašně dlouho dělali zadarmo a za vysilujících teda podmínek. To se teď pronikavě zlepšilo. Ale jako v zásadě to správný, proč se u jiných to neposuzuje. Tady řada lidí dostávali, dostávali prachy na to, co budou dělat, a u jiných se čekalo, až to co udělají. Já jsem vždycky, když někdo přišel, tak jsem říkal: Hlavní hledisko je, že stipendia mají být krátký, krátkodobý a musí být výsledek, a když ne, tak nic. Protože potřebuje každé. Jde o to podporovat ty, který jsou schopný teda něco pořádně udělat. Velmi často teda to bylo posuzováno jiným způsobem, že třeba ta pomoc americká, jo, co šla přes Paula Wilsona, tak ta skutečně, ta byla založená na kamarádství v podstatě. To šlo spouště takovejmi těmi skupinám hudebním a tak dále, který neprodukovali nic. Jenom prostě jenom dycky něco nahráli, poslali, a všechno to bylo jakože, že něco dělají, ale nikdy ta otázka kvality a tak dál nehrála tam roli. Jak je to teď, já nevím, poněvadž se o to moc nestarám, ale vím, že ze začátku tady byli nějaký ty lidi odtamtud, že jo. Ta pomoc skutečně z velké části byla proústrovaná tímto způsobem.

Jiný hlas: On Janouch teda teď sem přijel otvírat kancelář...

Hejdánek: Jo, to jsem slyšel, jo. Jestli se mu to povede.

Jiný hlas: Je tam ohromný ambice.

Hejdánek: No jo, on je organizátor senzační, to je jasný.

Jiný hlas: Ale já jsem ty přehledy toho, kdo kolik co dostával, viděl, jo, v tom Archivu. A proti tomu já nemám, to jsou dojmy jenom, co já jsem teďka konstatoval s tou nepřiměřenou jaksi větší účastí určité skupiny lidí. Taky to nejde ani tak o to, i když by to bylo víc, ale že to dostávali dlouho a každé měsíc třeba, jo, určité sumy, o kterých z těch lidí jsem v životě teda neslyšel, že by to bylo něco za odvedenou práci. Ale to jako on... se mu to řeklo, že teda už si toho někdo všiml a okamžitě zareagoval. Ví, že okamžitě zareagoval.

Hejdánek: Jo, jistě, to může... já nechci nijak říkat, že to je nějaká záměrná a programová záležitost, to jistě taky je závislé na tom, co odcad' mu říkali, že jo, a tak. Ale nicméně teď to bude dobrý, jestli tady tak to budou moct trochu lépe posoudit. Já si myslím, že opravdu tady jsou třeba... jsou tady schopní mladí lidi, který vyčerpávají mnoho energie a času na to, že musejí chodit do idiotského zaměstnání, a přitom oni by mohli pracovat na plný pecky. A zatím tady nebyly možnosti. Teď se uvidí, co to je. Ale třeba příklad je, já se léta znám s jakýmsi písečkem původně, který se dal na *filosofii*, ještě Patočku poslechl, to je ten Kouba, jo, Pavel Kouba. Teď mu *Rozpravy* vydaly ty jeho překlady Nietzscheho, ty *Nečasové úvahy*, to jsi asi viděl. Přičemž to je taky vtipný, že my jsme to vydali v naší *Oikúmené* a oni to tam přetiskli, aniž by to řekli, jenomže to je přetisk, jo, ale ne z čeho, jo, to je typický. Udělali to blbě, když bejvali to řekli, co chtějí udělat, tak ono totiž jedna ta *Nečasová úvaha*, kterou on přeložil, vyšla ještě v *Jazzové sekci*, tam k tomu dali Wagner, tam nadepsali Wagner, a přitom jsou všechno texty Nietzscheho, než *Jazzová sekce* vydala Nietzscheho. A tam je jedna ta *Nečasová úvaha*, která by patřila k tomu, co oni vydali, poněvadž těch *Nečasových úvah* je pět. Jo, a ta tam chybí, poněvadž se to už nepřetisklo znova. Čili když to dělali takhle ve velkém počtu a tiskem a v těch možnostech, tak tam tu jednu měli přidat, aby byly všechny pohromadě. To, když tak, to idiotství je už z toho jasný. No, ale to je teprve teď, a ten člověk celou tu dobu to dělá vlastně na svůj triko. No, to je prostě takový...

Jiný hlas: Já jsem, jak jsem byl v Lipsi, když jsem si vyřizoval ty věci s tím Trapkou, tak jsem volal jako do Kolína Müllerovým do *Rozmluv*, že jako ta moje knížka vyjde už jako, že už je vytištěná česky v *Indexu*. A

oni říkali, paní Müllerová říkala: „No jo...“, oni už lidi volají, že si posílají auto, ale my ty knížky nemáme, máme jich 1000 kusů. Protože tady už nějací lidi chtěli někde postavit nějaký stánek na Národní nebo na Staromáku a prodávat exilovou literaturu. No a až ten vzor uvidíte v Maďarsku, kde už je to nevím jak dlouho, a v Polsku běžně, ti už jsou úplně všechno hotoví. Ale tam to právě prostě není vytištěno.

Hejdánek: Přece *Puls* nemůže mít na skladě já nevím kolik. S tímhle nikdo... no, ještě teď to půjde možná. Ale to je taky například, tihle lidé potřebují prachy přinejmenším půjčit, aby to rozjeli.

Jiný hlas: Měli bychom se teď na to zaměřit. Sehnal jsem rotačku zadarmo na tištění novin, pro celou redakci, fantastické, která by mohla 20 let ještě fungovat, ale je vyřazená. Poláci ji měli dva roky, chtěli ji odvézt do Polska, ale mezitím se to natolik změnilo, že mají zcela moderní. Kdyby tady mohla být zavedena, jenže je na to potřeba pět vagónů železničních a 20 lidí, kteří to rozeberou a zase dají potom dohromady. Ale já si myslím, jsou takové věci, které zkrátka teď jsou. Musíme teď najít ty manažery, kteří si to vezmou na starost. Nakolik jsou i další politické strany, nakolik to v tomto okamžiku pokrývá politické spektrum až k nějaké konzervativní nebo co je dál, co *Demokratická iniciativa*, jaké další jsou už řady skupiny. Říkali jsme teď celou dobu, co byla *Charta 77*, že to je ta organizace, ten ledeborec, který se rozpadne v okamžiku, kdy k tomu budou podmínky, na ty stovky zájmových organizací, politických stran a tak dále. Čili nakolik už třeba v tomto okamžiku je to spektrum pokryté, to spektrum těch demokratických sil, respektive společenských.

Hejdánek: Já si myslím, že pokryté v žádném případě není. To, co tady vidíme, to jsou vlastně jenom symbolické akty. Co je za nimi, je těžko odhadnout. Většinou to jsou takové iniciativní počiny lidí, kteří za sebou mnoho dalších lidí nemají, takže se to nesmí přeceňovat. Kromě křesťanských demokratů se ta pravice zatím neprohlásila. Já mám dojem, že k tomu nemají ani odvahu. Ne, že by nebyli, jistě je to naprostá menšina, ale ne, že by nebyli. Pravděpodobně nemají dosud odvahu s tím přijít, protože ta společnost na to není připravená. Obávám se, jakmile by vylezli, tak že se na ně bude křičet, že lidi tady vůbec nejsou nakloněni nějakému neokonzervatismu. My tady máme několik skupin již delší dobu takto orientovaných, ovšem to jsou teoretikové, politologové a tak dál. Je to ta skupina kolem samizdatového časopisu *Střední Evropa*, potom tady vydávají vybrané texty z *Salisbury Review*, co ten konzervativní tým v Anglii vydává pod vedením Scrutona. No a to je ale taková velmi omezená skupina, která teprve si bude muset získávat nějaké zázemí. Čili politicky jsou to teoretikové a ještě ne příliš podle mého soudu vysoké úrovně.

Jiný hlas: A *Demokratická iniciativa* je tedy ta...

Hejdánek: To je ta v rámci partaje. Moment, *Demokratická iniciativa*, ano. No tak já teď nevím, co dělají. Ti první se prohlásili za stranu a prostě tím, jak vzniklo fórum, tak vlastně byli upozaděni. Já jsem s tím spokojen sám, protože oni taky neměli žádný program a počínali si tak trochu... prostě bylo to nedůvěryhodné, abych užil *understatementu*. Teď co dělají, nevím, ale já mám dojem, že politicky velkou šanci nemají. Oni vlastně celou dobu nedělali nic, ona to je ta malá skupina, ta spolu drží ještě od té doby, co se rozpadla *Tvář*. Původně to bylo trochu větší, pak se od nich odloupli ještě někteří další, například ten bývalý šéfredaktor Nedvěd. Takže zůstala vlastně trojice jenom a dali se vlastně takto dohromady teprve po začátku *Charty*. Údajně teď říkají, že celou dobu pracovali. Oni teda vydávali texty, já jsem některé z nich viděl, to opravdu za práci nelze uznat. Teď chytili vítr a měli dojem, že by se něco dalo dělat. Přitom Mandler je vynikající organizátor, to jsme měli možnost poznat v osmašedesátém, devětašedesátém v tom nakladatelství *Horizont*. On tyhle věci dovede, ale jako politický vůdce je nemyslitelný. Ti ostatní vlastně jsou naprosto submisivní vůči němu, takže z toho nevěřím, že nějaká politická strana by mohla vzejít pořádná.

Jiný hlas: Dobře, tak čili to je k těm politickým stranám případně. No a copak vy teda osobně si slibujete od budoucnosti, jak se chystáte rozšířit svoji působnost? Co byste nejraději?

Hejdánek: No tak já jsem, abych řekl, takovým naturelem jsem člověk, který když jde něco ke dnu, tak se dostává na kapitánský můstek, protože tam nikdo nechce jít. Ne, že bych to dělal ze zásady ani z nějakého potěšení, ale že je mi blbě, že už se to má potopit, takže ještě dělám poslední záchranné pohyby. To jsem

udělal v životě už asi pětkrát. No a teď se nic nepotápí, takže mám dojem, že budu mít trochu času na to, abych konečně něco napsal. Já si nemyslím, že teď by se něco dalo pořádného dělat, a navíc na nějaké té práci na obrodě společnosti a restrukturalizaci politické, já myslím, že by se měli hlavně podílet mladí lidé, aby získali zkušenosti, aby mezi nimi vyrostly talenty s nutným rozhledem. Jsem připraven tomu asi asistovat, pomáhat, jak budu moci, ale v žádném případě nehodlám to nějak příliš ovlivňovat nebo řídit způsobem, jak ti lidé sami nechtějí. To prostě my starší už bychom se neměli do toho moc, takhle montovat.

Jiný hlas: Co byste chtěl psát teďka? Máte něco v šuplíku?

Hejdánek: Já v šuplíku moc věcí nemám. Nejsem schopen bez společenské objednávky psát. Já mám v šuplíku něco jako ty Kierkegaardovy *Papierer*. Poznámky a tak dále, to mám strašná kvanta. Ale dát tomu nějakou podobu, k tomu potřebuji objednávku.

Jiný hlas: Přijel byste do Norska do Pen klubu a na univerzitu něco povídat, kdyby přišlo pozvání?

Hejdánek: S velkou radostí. Trochu to musím podmínit tím, že nejsem zrovna moc cestovací typ a mám potíže s páteří, takže by to záleželo na...

Jiný hlas: To je jen pár hodin letadlem.

Hejdánek: Jistě, ale to není jen fyzická záležitost, ale taky duševní, poněvadž mám potíže s krční páteří a občas se mi přihodí, že jeden den nejsem k hovoru. Trochu na tom záleží, ale to se dá zvládnout. Jistěže s velikou radostí. Já jsem naposled v západní Evropě byl v roce 1947, od té doby jsem v životě nikde nebyl. V osmačtyřicátém už nebyl čas a jindy jsem nemohl. Já jsem teprve teď asi před měsícem zase po dlouhé době dostal pas.

Jiný hlas: Totiž tady v *Aftenpostenu* bylo interview a byl tam prima fotogenicky udělaný portrét.

Hejdánek: On se chlubil, říkal, že prý to vyšlo prima. Ještě jsem to neviděl.

Jiný hlas: Hned mi volali z Pen klubu. Teď s nimi dost spolupracuji. Nynější předseda Pen klubu v Norsku je ředitel nakladatelství jednoho, pro které překládám, spolupřekládám Kunderu a teď jsem Čapkovu *Dášeňku* dělal.

Hejdánek: To jí jistě prospěje, to je hezká knížka.

Jiný hlas: Teď editujeme antologii všech možných přivandrovalých a exilových spisovatelů usazených v Norsku. Z celého světa, Kurdové, ze Srí Lanky a všechny možné. Ukázalo se, že v Norsku je spousta podivných existencí, neuvěřitelných, různých nejlepších... Jedna americká černošská básnířka, která dostala velíkánskou cenu v Americe a nikdo nevěděl, že žije v Norsku. Pak naráz dostala ohromnou *MacArthur Series* cenu, jednu z největších po Nobelově ceně. Naráz se zjistilo, že tam žije třicet let. Podobný případ je jeden portugalský spisovatel. Toho objevila Hanka, moje žena. Zjistila, že v magazíně rovná knihy nějaký Portugalec, sympatický pán. Dala se s ním do řeči a ukázalo se, že právě dostal portugalskou literární cenu a žije v Norsku *incognito* už deset let.

Pak tam žije ze Srí Lanky slepý básník. To je fantazie. Byl mikrobiolog, vystudovaný v Anglii a žil tam, pak odjel na vědecké stipendium do Norska náhodou a začal se mu horšit zrak a oslepl. Zůstal v Norsku, poněvadž mu přišlo, že Norové byli hrozně hodní a pro slepce se tam hrozně moc dělá. Vůbec pro všechny. To bude strašný problém pro Československo. Tady se člověk na kolečkové židli nemůže pohybovat, nemůže žít, nemůže ven.

Hejdánek: Na to se nemyslí.

Jiný hlas: Pořád se o tom mluví léta, ale kdepak na kolečkovou židli. Cokoli jiného mně dělá problém, vlézt dneska do vlaku na stanici, kde nejsou zrovna nástupiště ta větší. První schůdek do vagonu je takhle vysoko od země. Ve většině zemí veškeré veřejně přístupné budovy musejí mít vstup pro lidi na kolečkových židlích. Každé lešení musí mít zavěšené varování, aby slepci pochopili, že tam je něco v cestě na chodníku, že je tam zábrana. To jsou ohromné rozdíly. Samozřejmě to bude trvat hrozně dlouho. Zapomene se na to a bude to ještě horší v přechodných dobách. Dole po Praze je hodně letáček „pamatujte na nemocné a uprchlíky“, v přechodných dobách je to šílený problém.

Když jsme přijeli do Norska, říkali jsme si: „Ježíšmarjá, tady je po ulicích tolik debilních lidí, co to je?“ Je to

tím, že oni se snaží, aby postižení žili normální život. Tady když někdo je takový, tak zůstává schovaný doma, nesmí ven. Kdežto tam se pro ně pořád něco pořádá, sportovní hry, pořád se něco dělá. Zjistili, že polovina z nich může fungovat úplně normálně, můžou sami žít v bytech. Byli někde zavření v izolátu ještě donedávna a teď se zjistilo, že se můžou naučit žít normálně a sami si hospodařit.

Hejdánek: S tím se musí pořádát exkurze, plánovité, programově připravené exkurze. Teď zrovna včera můj bývalý farář z Vršovic říkal, že už tady byli Holanďané a že se má dát dohromady skupina mladých lidí, kteří přijedou do Holandska a tam budou mít exkurzi do parlamentu, do tiskáren, do toho, jak se připravují knihy v nakladatelství. Všecko jim bude ukázáno, aby věděli, jak to je, a měli obraz. Nebudeme to znova vynalézat.

Jiný hlas: V Norsku je každý kostel, speciálně ty moderní, prakticky mládežnický klub. Hraje se tam ping-pong, schází se mládež, snaží se je podchytit. Hraje se tam divadlo, jsou tam orchestry. Farář má za úkol dělat tuhle práci. Nejen komunálně fungovat pro ty druhé.

Hejdánek: Ano, to udělali teď tu obrovskou věc taky v NDR a taky se jim to vyplatilo. Mají možnost to moderovat, poněvadž tam by taky vznikly všelijaké divokosti. Řekl jsem si, že se musím vyrovnat a jít dál v té svobodě. A to je asi všechno.

Jiný hlas: Začneme taky obnovovat ten EHIS známý?

Hejdánek: Cože?

Jiný hlas: Ten EHIS, pamatuješ si ještě na to? Mimochodem, ty jsi mi najednou začal vykat. To je jenom kvůli tomuhle, že si tykáme? Jinak já bych musel začít vykat zase tobě.

Hejdánek: Samozřejmě, v semináři si všichni tykají a mně to dělalo potíže naráz vykat vlastně. Normálně si tykáme.

Jiný hlas: Ale tak ono právě komunisti kdysi taky chtěli zavést tykání. Já ani nevím, v rámci strany samozřejmě. No i v rámci odborů se to dělalo. Ale pak se to začalo zase odbourávat, protože ono to mělo takový nepříjemný nádech, takže způsob rezistence byl, že si lidi začali zase vykat.

Hejdánek: No samozřejmě, poněvadž funkcionáři, a hlavně jim se začalo vykat a tak dále.

Jiný hlas: Já myslel, že tenkrát o tom věděl, co jsme s Blažkem, s tím Bohuslavem Blažkem, dávali dohromady, znovuoživovali takové ekumenické hnutí intelligence a studentstva, jsme tomu říkali. Chtěli jsme ve *Studentu*... dali nám celou stránku, ten *New Respect*, jak jsme udělali ten nábor. Bylo to všechno připravené, žádost o souhlas a tak dále, jenže do toho přišli tyhle, takže to nešlo. Ale já mám v úmyslu to obnovit, ale problém je, že to je míněno hlavně pro mladé lidi. Je blbě, když taková dědková to mají dávat dohromady a ti mladí pro to nemají moc... Takže jsem si říkal, nebudeme se předánět s ostatními, začneme nejdřív fakticky pracovat. Takže použijeme právě takovéhle příležitosti, že teď se farářem stává ten hoch, co jsem s ním byl v jedenasedmdesátém zavřený. No a tak jsme se domluvili, že tady začne první věc, a taky to bude na půdě toho sboru.

Shodou náhod jsem ten pátek devatenáctého tam byl na přednášce a debatě v Křesťanském studentském spolku v Oslu, kde přišlo asi šedesát lidí. Pořádala to ta holka, co dělala o tom Hromádkovi, já nevím, jak se jmenuje, ohromně sympatická holka, která je aktivní právě v tomhle. Ten spolek je velmi ekumenicky zaměřený a jsou tam...

Hejdánek: ...víceméně jako akademička, ještě, ano. Ono to je původně ve Světové federaci křesťanského studentstva, která je celosvětová se sídlem v Ženevě.

Jiný hlas: Oni tam mají rozhodně, tam je ohromně všech... no, zkusil byste nenarazit na různé sekty, strašně už. A čemu se říká, co se jmenuje *Menighetsfakultetet*, to je strašně konzervativně luteránské. Ale na univerzitě jsou ekumeničtí hrozně moc. A ten studentský spolek, tenhle, co se jmenuje, to je *Kristelig Studenterforbund*, ti jsou ohromně ekumeničtí. A je tam vlastně několik lidí, kteří mají vztah k Československu, protože dělali češtinu nebo pak tam je jedna holka, která dělala sociální antropologii, sešla se s ním na devět měsíců, teď se na něj těší, dává dohromady to.

Je tam prostě hezkých pět šest lidí, výborných, ohromně normální lidi, tihleto mladí, kteří chtějí s Československem něco dělat. Čili to by mělo být poměrně jednoduché s nimi navázat...

Hejdánek: Já teda jestli tam někdy přijedu, tak bych se tam docela rád s nimi setkal, to by bylo fajn.

Jiný hlas: Protože totiž mi hned, jak jsem byl v tom Pen klubu a potom to vyšlo v tom *Aftenposten* teď před pár dny, tak hned volali lidi z toho Pen klubu, že by tě chtěli pozvat. To by bylo fajn, v tom Pen klubu jsou další důvody, víš co, peněžní, co by se dalo do pohybu. Oni by se rozdělili o ty náklady, jsou všichni chudí, univerzita, Pen klub a tadyhleten... ekumenický spolek. Jakmile přijedu do Osla teď, tak to s nimi hned telefonicky rozjedeme.

Hejdánek: Fajn. To je prostě... mně Patočka kdysi říkal, že se dá na tomhle světě žít jediné tak od té Anglie až po tu Ukrajinu nebo tak. A mně se zdá, že už se dá žít kromě tady – a na to člověk musí být zvyklý – tak jediné na severu Evropy. To je docela pěkné.

Jiný hlas: Domluvili jsme se s... tenkrát kolem toho sedmasedmdesátého, to byla strašná spousta lidí, kteří emigrovali z našich kamarádů. Všichni, co jsme deset let po té emigraci mluvili u flašky rumu, tak jsme pak emigrovali naráz. Rozlezlo se to opravdu po celé Evropě a do dalších zemí v zámoří. A všichni si stěžovali, mně tam chodily dopisy, jak ty dopisy vyhráli.

Ti, co byli ve Francii, by strašně rádi ještě se projevovali ve Švýcarsku, ti, co byli ve Švýcarsku, byli zoufalí z Anglie, ten chtěl jít do Francie, jiní do Německa. Ti, co byli v Anglii, tak že měli jet přece jenom do Austrálie nebo do Kanady. A já jsem jim všem napsal jeden společný dopis...

Hejdánek: ...aby se blbci mezi sebou nejdřív domluvili, než mi píšou. A přirovnal jsem to k lidem, kteří rozhodují fakticky...

Jiný hlas: Protože oni opravdu... ale domluvili jsme se s Palasem ve Švédsku, že nám se to strašně líbí tam, že my jsme byli ti jediná, kdo nechtěl nikam dál se stěhovat, že skutečně to Norsko a Švédsko byly ty jediné, kde by...

Hejdánek: ...to by byl největší gól. Že to jsou ty poslední dvě země v Evropě, kam se dá emigrovat a furt si připadat i nadále jako slušný člověk a ne jako hovado.

Jiný hlas: Já nevím, jestli to nemám rovnou hodit do koše a nečíst. Proč jsi tady? Proč ty nemáš rád tenhleten dopis? Mě dožral tím dopisem strašlivě.

Hejdánek: Jo tohle, no jo, protestovat tenkrát... já myslel, že... Ale to je prostě nedorozumění taky do značné míry. Ale to vždycky je nedorozumění a člověk má být opatrný. Prostě dopisy, které dožirají. No, prostě má napsat věcný přípis, ne? *Memorandum*, jo, to je to, co hlásili. A Suda, Zdeněk Suda, no známý starý, ajajaj. Takže to je nic, ten autor se musí odkecat. Jenom zase prostě začali, když tady se podepisují samé rezoluce, tak oni udělali taky rezoluci a podpisy tam mají strašné, podpisy a adresy.

Jiný hlas: A to jsou ti, co jsou ochotni pracovat pro Československo, nebo jak se to jmenuje prohlášení? To je *For Peace and Stability in Central Europe and through Democratization in Eastern Europe and Czechoslovakia*. Takže tam je teďka taková podpisová akce, kterou dělá něco jako Tigrid a lidé od nějaké odbočky pro Československo ve *Vancouveru*. Dělají to ve spolupráci s Tigridem, kde se máme přihlásit, že jsme vlastenci. Kdo se nepřihlásí, tak nesmí pomáhat Československu.

Jiný hlas: To už snad všechno máme. Pojdte, hoši. Dobrý den. Paní Hejdánková připravila štrúdl. Pojdte sem.

Hejdánek: Při všech domovních prohlídkách to vydrželo. Jo, to vydrželo.